

ΕΡΕΥΝΑ ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΣΕ ΠΡΟΠΑΙΔΕΥΟΜΕΝΟΥΣ ΝΑΥΤΕΣ

Β. Μενούτης, Β. Παυλόπουλος, Λ. Τζέμος, Χ. Δημητρακόπουλος, Χ. Γεωργόπουλος, Σ. Λαρεντζάκης
Γραφείο Προληπτικής Ψυχικής Υγιεινής Πολεμικού Ναυτικού

Προφορική ανακοίνωση στο 17^ο Ιατρικό Συνέδριο Ενόπλων Δυνάμεων, Νοέμβριος 1998, Θεσσαλονίκη

Το νεοσύστατο Γραφείο Προληπτικής Ψυχικής Υγιεινής του Πολεμικού Ναυτικού διεξήγαγε δειγματοληπτική έρευνα μεταξύ προπαιδευομένων ναυτών σε διαφορετικά Κέντρα Εκπαίδευσης. Συγκεντρώθηκαν πληροφορίες που αφορούσαν: (α) δημογραφικά χαρακτηριστικά, (β) θέματα επαγγελματικής κατάρτισης και προσανατολισμού, (γ) στάσεις προς τη χρήση ναρκωτικών ουσιών, (δ) επίπεδο άγχους και κατάθλιψης, και (ε) στάσεις και πληροφόρηση γύρω από τη θητεία. Για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν οι κλίμακες άγχους και κατάθλιψης του Zung, καθώς και αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο.

Τα κυριότερα ευρήματα της έρευνας έχουν ως εξής: (α) Η πλειοψηφία των νέων έχουν αποφασίσει σχετικά με το επάγγελμά τους πριν εκπληρώσουν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις και επιθυμούν να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους σε σχετική ειδικότητα κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Μάλιστα, περισσότεροι από τους μισούς έχουν ήδη εμπειρία άσκησης σε πραγματικό χώρο εργασίας. (β) Περίπου 3 στους 10 προπαιδευόμενους παραδέχονται ότι έχουν δοκιμάσει απαγορευμένες ουσίες τουλάχιστον μία φορά, ενώ 1 στους 10 αναφέρει ότι κάνει συστηματική χρήση. Ως πιθανούς τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος, οι προπαιδευόμενοι προτείνουν την υποστήριξη των εξαρτημένων ατόμων από ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες του ΠΝ, κατά πρώτο λόγο, και την αναβολή στράτευσης, κατά δεύτερο, ενώ λύσεις που περιλαμβάνουν ποινές ή οριστική απαλλαγή θητείας δεν είναι δημοφιλείς. (γ) Περίπου 1 στους 10 προπαιδευόμενους δηλώνει αυξημένο επίπεδο άγχους και 1 στους 4 αυξημένο επίπεδο κατάθλιψης. Οι αναλογίες αυτές διαφοροποιούνται ως προς την ηλικία, την οικογενειακή κατάσταση των γονέων, τη στάση προς τη θητεία και τη χρήση ναρκωτικών ουσιών. (δ) Τέλος, αναλύονται τα ευρήματα που αφορούν στη στάση των προπαιδευομένων προς τη θητεία, τα οποία συσχετίζονται με παράγοντες όπως η ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και η πληροφόρηση που έχουν λάβει πριν και κατά την κατάταξη.

Διεύθυνση αλληλογραφίας: Αντιπλοίαρχος Βασίλειος Μενούτης
Ψυχίατρος - Ομαδικός Αναλυτής
Διευθυντής Γραφείου Προληπτικής Ψυχικής Υγιεινής
Διευθυντής Ψυχιατρικής Κλινικής ΝΝΣ (Θεραπευτική Κοινότητα)
Κουρτίδου 130
111 43 Άγιος Ελευθέριος
ΑΘΗΝΑ

Ν/ΤΗΣ (ΝΟΣ) Βασίλειος Παυλόπουλος, Ψυχολόγος
Σ.Κ/ΣΤΗΣ (Τ/ΠΒ) Τζέμος Λεωνίδας, Ψυχολόγος
Σ.Κ/ΣΤΗΣ (Τ/ΠΒ) Χρήστος Δημητρακόπουλος, Ψυχολόγος
Σ.Κ/ΣΤΗΣ (ΔΙΑΧ) Χρήστος Γεωργόπουλος, Κοινωνικός Ανθρωπολόγος
Ν/ΤΗΣ (ΙΑΤ) Λαρεντζάκης Στέφανος, Ιατρός

Τηλέφωνο επικοινωνίας: 21 12 491 και 094 206 187

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ: ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ

ΤΥΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Τόπος κατοικίας (περιοχές)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Αθήνα-Ν.Αττικής 2. Ν.Θεσσαλονίκης 3. Στερεά Ελλάδα 4. Εύβοια 5. Πελοπόννησος 6. Θεσσαλία 7. Ήπειρος 8. Μακεδονία 9. Θράκη 10. Επτάνησα 11. Νησιά Αργοσαρωνικού 12. Κυκλάδες 13. Δωδεκάνησα 14. Νησιά Βόρειου & Ανατολικού Αιγαίου 15. Κρήτη 16. Εξωτερικό
Τόπος κατοικίας (κατηγορίες)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Αστικό κέντρο 2. Επαρχία
Επάγγελμα (κατηγορίες)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Υψηλής μόρφωσης 2. Τεχνίτες/τεχνικοί 3. Αγρότες/ψαράδες 4. Ελεύθεροι επαγγελματίες/έμποροι/βιοτέχνες/επιχειρηματίες 5. Υπάλληλοι/εργάτες 6. Ναυτικοί-Στρατιωτικοί 7. Άλλο

Ανεξάρτητες μεταβλητές	Χρήση απαγορευμένων ουσιών	
Ηλικία	σ.α.	-
Γνώμη για τη θητεία πριν την κατάταξη (θετική)	NAI < OXI	.001 (ANOVA)
Γνώμη για τη θητεία στην προπαίδευση (θετική)	σ.α.	-
Jung επίπεδο άγχους	NAI > OXI	.01 (ANOVA)
Jung επίπεδο κατάθλιψης	NAI > OXI	.05 (ANOVA)
Θετικοί χαρακτηρισμοί για ΠΝ (%)	NAI < OXI	.01 (ANOVA)
Αρνητικοί χαρακτηρισμοί για ΠΝ (%)	σ.α.	-
Ουδέτεροι χαρακτηρισμοί για ΠΝ (%)	σ.α.	-
Κέντρο Εκπαίδευσης	σ.α.	-
Κατηγορία τύπου κατοικίας	σ.α.	-
Ζεις μαζί με τους γονείς σου;	σ.α.	-
Οικογενειακή κατάσταση (με σταθερή σχέση)	NAI > OXI	.05 (x ²)
Οικογενειακή κατάσταση γονέων (παντρεμένοι)	NAI < OXI	.05 (x ²)
Επάγγελμα	σ.α.	-
Θάνατος πατέρα	σ.α.	-
Θάνατος μητέρας	σ.α.	-
Μόρφωση	σ.α.	-
Μόρφωση πατέρα	σ.α.	-
Μόρφωση μητέρας	σ.α.	-
Απόφαση για επάγγελμα (ναι)	NAI < OXI	.01 (x ²)
Άσκηση επαγγέλματος (ναι)	NAI < OXI	.05 (x ²)
Πρέπει τα ναρκωτικά να απασχολούν το ΠΝ; (ναι)	NAI < OXI	.001 (x ²)
Το να βρει κανείς ναρκωτικά στο ΠΝ είναι: εύκολο	NAI > OXI	.01 (x ²)
Διάκριση σε «σκληρά» και «μαλακά» ναρκωτικά; (ναι)	NAI > OXI	.001 (x ²)
Χαρακτηρισμός χρηστών (ούτε ασθενείς ούτε παραβάτες)	NAI > OXI	.01 (x ²)
Αντιμετώπιση χρηστών: αναβολή (ναι)	NAI < OXI	.05 (x ²)
υποστήριξη από ψυχοκοινωνικές υπηρεσίες του ΠΝ (ναι)	σ.α.	-
διευκολύνσεις (ναι)	NAI > OXI	.05 (x ²)
ήπιες ποινές (ναι)	σ.α.	-
αυστηρές ποινές (ναι)	σ.α.	-
I3/I4 (ναι)	σ.α.	-
I5 (ναι)	σ.α.	-

Ανεξάρτητες μεταβλητές	Jung επίπεδο άγχους	Jung επίπεδο κατάθλιψης
Κέντρο Εκπαίδευσης	ΚΕΠΑΛ > ΚΕΚΑΝ (.05)	σ.α.
Πληροφόρηση για τη θητεία πριν την κατάταξη	Ικανοποιητική < Ανύπαρκτη (.05)	σ.α.
Πληροφόρηση για τη θητεία στην προπαίδευση	σ.α.	σ.α.
Κατηγορία τόπου κατοικίας	σ.α.	σ.α.
Οικογενειακή κατάσταση	σ.α.	σ.α.
Οικογενειακή κατάσταση γονέων	Παντρεμένοι < Χωρισμένοι (.001)	Παντρεμένοι < Χωρισμένοι (.01)
Θάνατος πατέρα	σ.α.	σ.α.
Θάνατος μητέρας	σ.α.	σ.α.
Μόρφωση	Υψηλή < Χαμηλή (.001)	σ.α.
Απόφαση για επάγγελμα	Ναι < Όχι (.01)	σ.α.
Άσκηση επαγγέλματος	Ναι < Όχι (.01)	σ.α.
Ηλικία (Pearson r)	-.23 (.01)	-.20 (.01)

Ανεξάρτητες μεταβλητές	Γνώμη για θητεία πριν την κατάταξη	Γνώμη για θητεία μετά την κατάταξη	Θετικοί χαρακτηρισμοί για ΠΝ (%)	Αρνητικοί χαρακτηρισμοί για ΠΝ (%)
Κέντρο Εκπαίδευσης			ΚΕΠΑΛ < ΚΕΚΑΝ (.01)	σ.α.
Πληροφόρηση για τη θητεία πριν την κατάταξη			Ικανοποιητική > Ανύπαρκτη (.01)	σ.α.
Πληροφόρηση για τη θητεία στην προπαίδευση			Ικανοποιητική > Ανύπαρκτη (.001)	Ικανοποιητική < Ανύπαρκτη (.001)
Κατηγορία τύπου κατοικίας			σ.α.	σ.α.
Οικογενειακή κατάσταση			σ.α.	μόνοι < με σχέση (.05)
Οικογενειακή κατάσταση γονέων			σ.α.	σ.α.
Θάνατος πατέρα			σ.α.	σ.α.
Θάνατος μητέρας			σ.α.	σ.α.
Μόρφωση			σ.α.	Υψηλή > Χαμηλή (.01)
Απόφαση για επάγγελμα			σ.α.	σ.α.
Άσκηση επαγγέλματος			σ.α.	σ.α.
Ηλικία (Pearson r)			σ.α.	.18 (.01)

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ (17^ο Ιατρικό Συνέδριο Ενόπλων Δυνάμεων)

A. Εισαγωγή-σκοπός

- ευαισθητοποίηση των προπαιδευομένων - γνωριμία με ΓΠΨΥ - θεμελίωση σχέσης
- μέτρηση εγκυρότητας και αξιοπιστίας ευρημάτων από εμπειρική έρευνα στο ΠΝ, καθώς και έλεγχος των δυσχερειών που αντιμετωπίζει στην πράξη μία τέτοια έρευνα
- προκαταρκτική διερεύνηση θεμάτων ΧΤΟ και ψυχικής υγείας των προπαιδευομένων

B. Μέθοδος

- Δείγμα και διαδικασία: 98Δ ΕΣΣΟ, ΚΕΠΑΛ & ΚΕΚΑΝ, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, ομαδική συμπλήρωση, εθελοντική συμμετοχή
- αυτοσχέδιο ερωτηματολόγιο (οι ερωτήσεις ΧΤΟ πλαισιώθηκαν από δημογραφικά χαρακτηριστικά, καθώς και από πληροφορίες σχετικά με επαγγελματικά θέματα, στάσεις προς το ΠΝ) + κλίμακες άγχους και κατάθλιψης Zung

Γ. Ευρήματα

- Ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό συμμετεχόντων και εκδήλωση ενδιαφέροντος
- ΧΤΟ: έχεις δοκιμάσει απαγορευμένες ουσίες; - πρέπει η ΧΤΟ να απασχολεί το ΠΝ; - είναι χρήσιμη η διάκριση σε «σκληρά» και «μαλακά»; - πόσο εύκολο είναι να βρεις ναρκωτικά στο ΠΝ; - χαρακτηρισμός χρηστών - προτεινόμενη αντιμετώπιση (ανάλυση για το σύνολο του δείγματος και ξεχωριστά για χρήστες και μη χρήστες)
- Άγχος και κατάθλιψη: ανάλυση για το σύνολο του δείγματος - ξεχωριστή αναφορά σε χρήστες και μη χρήστες - παράμετροι που συνδέονται με άγχος και κατάθλιψη, εντός και εκτός του ΠΝ

Δ. Συμπεράσματα

- Επιβεβαιώνεται η επάρκεια των συνθηκών της προπαίδευσης για τη διεξαγωγή έρευνας δράσης και για παρέμβαση στους προπαιδευόμενους. Αυτό συνάγεται από την προθυμία των συμμετεχόντων, την καλή συνεργασία με τη διοίκηση των Κ.Ε., καθώς και από την εγκυρότητα και αξιοπιστία των μετρήσεων, όπως προκύπτει από την εμφάνιση «αναμενόμενων» αποτελεσμάτων
- Προτείνεται η διεξαγωγή πιο εξειδικευμένων και λεπτομερών ερευνών για ΧΤΟ (π.χ. διάκριση ουσιών, τρόπος πρώτης επαφής, τρόπος διακίνησης, κλπ.)
- Επισημαίνεται η σημασία της έγκαιρης και έγκυρης πληροφόρησης, η οποία επηρεάζει τις στάσεις των προπαιδευομένων προς το ΠΝ και τη θητεία, αλλά και την εμφάνιση ψυχικών διαταραχών (π.χ. άγχος, ΧΤΟ, κλπ.).